

Nāše domače kohlje začnó navadno mesca sušca in malega travna valiti in valijo k večjem do velikega serpana. Nove velike plemena, ktere smo poslednje leta dobili iz ptujih dežel (kakor kohinhinka, brama putra) pa valijo skor vsaki letni čas; druge plemena pa, kakor španjske, belgiške ne valijo celó nikoli.

Še moram nekega posebnega vèdenja kokelj omeniti; kmetje takrat pravijo: „da kohlja na jajčnjaku vali.“ Kohlja takrat rada v gnjezdu sedí kakor da bi hotla valiti, pa ne ostane dolgo, in čez 10 ali 14 dní začne spet leči. To pa izvira od tod, da kervi zdaj priteka več k jajčnjaku, zdaj pa k unanjim delom, tedaj zdaj sem, zdaj tjé, in tako še ni nobene stanovitnosti nikjer, in dokler ni te, ni čuda, da se kohlja zdaj pripravlja za valiti, zdaj pa za jajca leči.

Po spisu prof. dr. Rueffa v Hohenheim-u.

Kmetijska skušnja.

(Na eni njivi v enem letu dvakrat krompir) je pridelal neki kmetovavec v Ham-u lansko leto, in v drugič pridelani krompir je bil še debelejši in bolji od pervega. Potem je dal njivo dobro prekopati in brez gnoja je konec malega serpana sadil krompir. Letos je ponovil to skušnjo, in spet se je dobro obnesla.

Repa gnije na več krajih.

Na undanje vprašanje: kako je z letošnjo repo tam pa tam po naših krajih? so nam že odgovorili nekteri prijatli; tako na priliko

Iz toninskih krajev. Večkrat pregledovaje letošnjo repo, sem res najdel, da je pri nas tako, kakor sem v 47. listu „Novic“ bral. Tudi drugi, kterim sem potožil, da je repa letos kaj slaba, mi povejo, da je taka, da ni za vžiti. Ko jo ribam ali režem, dobim med dvajsetimi gotovo 5 spridenih, da so pod kožo černe, nektore do pol in še več, nektore pa imajo po sredi černo pot kakor trohljeno. Le-ta repa je terda, če se tudi dolgo kuha, in je vselej slabega okusa. Ant. Leban. *)

Iz Goriškega na beneški meji. Žalibog! tudi pri nas se je letos pokazala na repi trohljivost, še bolj pa gnjiloba. Glejte! dal sem dve kadi, ktere so polčeteri čevlji visoke, 10. dan p. m. z ribano repo natlačiti; devet dni potem sem jo dal vdruči napolniti, in danes (7. grudnia) ko ravno to pišem, smo jo iz oboveh kadi v en sodček od 200 pintov preložili, in še ni poln. Bati se je, da ne bom le jez, temoč še veliko drugih brez kisline letos. Pretečeno leto 1857 je pa bila tako terda, da tudi še tako velika teža je ni mogla potlačiti in vode iztisniti. Čompe ali podzemljice (po vašem krompir), pri nas še ne prenehoma bolehajo; debeleje ko so, hujše hirajo. — Še eno Vam imam priporočiti: kader bote ljube „Novice“ govorile od rastljinstva, pristavite vselej, da bojo tudi bravci naši vas prav razumeli, na priliko: zélèni (Selerie) opèh; lecijanu ali encijan (Enzianwurz) košutnik, zavoljo kterega je pri nas že marsikter človek življenje zgubil, ga v gori kopaje.

Fr. V. Sedljanski.

Kmetijska novica.

Da cesarja — ratarja.

V 48. listu českich gospodarskih novín beremo sledečo mično starico, ki je pa nam popolnoma novica in gotovo tudi večjemu delu naših bravcov. Čujmo!

„Da je 19. velikega serpana leta 1769 cesar Jožef II. poleg Slavikoveca, neki vasi na Marskem, sam oral, je znano

celemu svetu. (Lično podoba onega pluga, s kterim je preblagi avstrijski cesar na Marskem oral, je daroval učnik kmetijstva gosp. J. E. Hölbling letos gospodu predsedniku naše kmetijske družbe. Vred.)

Malokomu pa je znano, da je 46 let pozneje nek drug cesar na Českem počastil kmetijski stan tudi s tem, da je oral.

Na poti iz Pariza v Petrograd leta 1815 je car rusovski Aleksander I. v Frauenberg-u (blizu Budejovic) na gradu kneza Švarcenberga bival nekoliko dní. 19. oktobra se sprehajaje v prijazni okolici vidi kmeta Fajtel-na iz Hosin orati; pri ti priči vzame car plug v roke in orje brazdo po celi njivi. Plug spet kmetu izročivši mu daruje 6 luidorov. Plug ta se v vedni spomin na cesarja, ki je ob enem počastil sam sebe pa tudi stan ratarja, hranuje na omenjenem gradu.“

Za zimo kaj.

(Železna peč se zamaže), če se kadi, najbolje s tem, da vzameš toliko pepela kolikor soli in napraviš z vodo gosto testo, s ktero se zamaže razpoklina.

Voda v službi človekovi.

(Konec.)

Kar voda v podobi sopara služi mašinom, še ni veliko let. Izmisli je sicer že v letu 1699 Savary prvo tako mašino, ktero po slovensko parnico (Dampfmaschine) imenujemo, pa še le leta 1764 jo je Anglež Janez Watt tako zboljšal, da so jo rabili v mnogoterih fabrikah, rudnikih in drugih obertnijstvih. Kar je človeku voda v podobi sopara podložna, se je začela nova dōba. Parnice na barkah in pa parnice na železnicah so prekucnile vès svet.

Najprvo so vodeni sopar vpregli v ladije na morji. Amerikanec Robert Fulton je bil prvi, kteri je začel leta 1793 skušnje s takimi ladjami delati, pa še le 1807 je doveršil s pomočjo svojega rojaka Livingstona, ameriškega poslanca v Parizu, prvi parobrod, kteri se je vozil po hudsonski reki med Novim Jorkom in mestom Albanijo, v eni uri pet angleških milj pota storivši. Zasramovan je umerl slavní mož leta 1815 v svoji domovini, ktera ni poznala prevažne te znajdbe. Cesar Napoleon I. sam, ko je slišal od Fultonovih skušinj na reki Senski, ga je imenoval noreca; tako je svet plačeval bistroumnega moža, kteri je bil gotovo prvakov tistega časa! Pa saj se tudi Krištofu Kolombu ni bolje godilo, kteri je nov svet (Ameriko) najdel! Al večja slava gré Fultonu, zakaj on je nov svet vstvaril!

Fultonova iznajdba se je pa v kratkem času iz Amerike na Angležko (1812) preselila; po rekah in pozneje na morji je gospodovala in današnje dni je terdna in gotova vez med starim in novim svetom, to je, med Evropo in Ameriko. Barke z jadrí so potrebovale nekđaj 12 do 15 tednov, preden so se prepeljale iz Evrope v Ameriko; sedaj potrebujejo komaj toliko dní, in če gré po sreči, še manj. In kaj še več? Učenost pové dan današnji še celó, ktero uro bo prisopihal v to ali uno ameriško mesto parobrod, kteri je odrinil to in to uro iz Evrope. Ljudem se ni več bati silovitega in strahovitega morja; bistroumnost človeška je premagala vetrove in viharje. Na parobrodu se ima človek kakor v hiši na kopnem. Ponosno in enakomerno plava veličanska poslopje čez valove morja varno in pokojno.

Skoraj ob enem času s Fultonom sta izdelala 1802 Trevishik in Vivian parno mašino za vožnjo po suhem; pa reči se sme, da je bilo to le poskušnja. Še le slavní Anglež Stephenson, oče sto in stoterih hlaponov ali „lukamatijev“, kakor naši kmetje „Lokomotiv“ poslovenju-

*) Prosimo večkrat kaj.